

UREDNIK

IMPRESUM

Luka Skansi, Politecnico di Milano,
gostujući profesor na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu

NASLOV KNJIGE

Na međi umetnosti i inženjerstva: Studije o posleratnoj arhitekturi u Beogradu i Srbiji

RECENZENTI

dr Vladimir Mako, profesor
dr Nenad Šekularac, profesor
dr Milena Grbić, docent

IZDAVAČ
ZA IZDAVAČA

Univerzitet u Beogradu - Arhitektonski fakultet
dr Vladan Đokić, dekan

Odlukom Nastavnog i naučno-umetničkog veća Univerziteta u Beogradu - Arhitektonskog fakulteta br. 01-513/2-10.1 od 27.04.2021. godine, usvojene su recenzije i prihvaćena je publikacija kao tematski zbornik studijske celine "Posebni problemi istraživanja: Tehničko-tehnološke nauke" doktorskih akademskih studija *Arhitektura i urbanizam*.

LEKTOR

Slađana Panić Živković

DIZAJN

Milica Petrović
Neda Sokolović

FOTOGRAFIJE

Roberto Conte (140-141, 184-185)
Aleksandra Đorđević (224-225)
Stefano Perego (162-163)
Luka Skansi (70-71)
Dejan Todorović (40-41, 96-97, 118-119, 206-207, 250-251, 280-282)
(ostale fotografije od autora članaka)

NASLOVNA STRANA

Miloš Kostić

TIRAŽ

250 primeraka

ŠTAMPA

Službeni glasnik

MESTO I GODINA IZDANJA

Beograd, 2021.

ISBN

978-86-7924-249-5

Predgovor

Univerzitetu Beogradu - Arhitektonski fakultet (UB-AF) neguje akademske studije na svim nivoima studija od osnovnih do doktorskih. Kroz inovativne i izazovne studijske programe, Fakultet u skladu sa savremenom akademskom i profesionalnom praksom postiže visoku kompetitivnost na regionalnom i globalnom tržištu. Zahvaljujući kontinualnom unapređenju studijskih programa i jačanju saradnje sa drugim visokoškolskim institucijama, strukovnim organizacijama i mrežama edukacije, UB-AF poseduje verifikovana dostignuća od kojih su najznačajnija: Nacionalna akreditacija studijskih programa, ekvivalentnost sa francuskom nacionalnom diplomom (omogućavanje stručne prakse i sticanja licence u Francuskoj), akreditovani kursevi prema standardima RIBA (Kraljevski institut britanskih arhitekata), kao i visok rang u regionalnom i međunarodnom kontekstu edukacije arhitekata (fakultet je rangiran u 100 najboljih škola u oblasti arhitekture i dizajna na listi magazina DOMUS, jednog od najcenjenijih i najstarijih časopisa za arhitekturu u svetu).

Doktorske studije – Arhitektura i urbanizam pokrenute su još 2007. godine kao studije heterogenog karaktera koje paralelno razvijaju znanja i kompetencije iz tehničko-tehnološkog i društveno-humanističkog naučnog i iz umetničkog polja. Sa ciljem da osposobe kandidate za samostalno, originalno i naučno zasnovano istraživanje kojim se proširuju granice znanja iz oblasti arhitekture i urbanizma, fakultet već dugi niz godina, neguje ideju permanentnog osavremenjavanja nastavnog procesa, te afirmaciju procesa edukacije kroz vannastavne aktivnosti namenjene studentima i istraživačima, kao i posebno kroz publikovanje rezultata studijskih celina koje nudi. Publikovanje rezultata rada doktoranada u okviru studijskog programa Doktorskih studija - Arhitektura i urbanizam posebno je interesantno iz dva razloga. Sa jedne strane, neguje razvoj kritičkog mišljenja i naučnu zasnovanost, negujući originalnost u pristupu, a sa druge širi postojeću dokumentacionu osnovu o aktuelnim temama i različitim metodologijama i pristupima.

Publikacija pred nama nastaje kao plod višegodišnje saradnje sa gostujućim prof. Lukom Skansijem u sklopu predmeta »Posebni problemi istraživanja arhitekture i urbanizma« na prvoj godini doktorskih studija. Tema trogodišnjeg ciklusa predavanja i diskusija, koje je vodio prof. Luka Skansi između 2015. i 2017. godine, bio je pojam tektonike u arhitekturi, odnosno razvoj tog teoretskog i analitičkog pojma od sredine devetnaestog veka do danas. Studenti su bili pozvani da za svoj seminarski rad izvedu složenu i iscrpnu tektonsku analizu na jednoj relevantnoj arhitekturi izgrađenoj u Srbiji u kontekstu socijalističke Jugoslavije, u periodu između pedesetih i osamdesetih godina prošlog veka.

Analize su se sprovodile po različitim interpretativnim smernicama, u duhu jedne otvorene i multidisciplinarnе metode istraživačkog rada, koja je uključila istoriju arhitekture (izvodila su se arhivska istraživanja, vremenske i tematske kontekstualizacije građevina), konstrukcijsku (tehnička i statička analiza arhitekture), prostornu (razumevanje odnosa između prostornog konteksta i konstrukcijskih formi) i analizu kompozicije (razumevanje oblikovnih karakteristika arhitektonske forme). Svaka od tih smernica dala je specifične rezultate, koje su doktorandice i doktorandi sjedinili i oblikovali unutar svoje tekstualne i grafičke interpretacije izabranih građevina.

Publikacija sadrži samo neke od radova koji su bili proizvedeni u sklopu predmeta (oni koji su pristigli u ruke urednika posle poziva studentima za publikaciju). U tom smislu, predstavlja neku vrstu parcijalne

kolekcije fragmenata jednog šireg kolektivnog istraživanja. No izabrani fragmenti, potpuno autonomni u svom sadržaju, jednom prikupljeni, počinju stvarati jednu novu sliku, šireg dometa. Reč je o slici heterogenog i arhitekturom jako bogatog konteksta posleratne jugoslovenske arhitekture, koja u skorijim vremenima, zahvaljujući novim istraživanjima, sve više dokazuje svoju relevantnost na međunarodnom nivou.

Ovaj kolektivni rad sproveden sa doktorandima i doktorandicama predstavlja, pre svega s metodološkog aspekta, jedan doprinos ka složenijem upoznavanju tog istorijskog konteksta. Mada, po samoj tipologiji rada, predstavlja primer analize koji se može izvršiti u odnosu na bilo koji period, pošto se ne oslanja na klasične istorijsko-umetničke ili stilske kategorije, već pokušava, akumulacijom »mikroistorijskih« istraživanja (serije tektonskih analiza građevina, svaka sa svim svojim specifičnostima i pričama), iscrtati složenost jedne celine kojoj pripadaju. Ta kolekcija fragmenata, koja bi se mogla nastaviti u nedogled, nema direktnu ambiciju da funkcioniše kao iscrpna ili definitivna "istorija" beogradske-srpske-jugoslovenske arhitekture, već kao sredstvo upoznavanja tih svetova preko njenih pojedinačnih primera, dajući tako neke nove odgovore, ideje za buduća istraživanja. Istorija arhitekture pokušava tako istražiti neke alternativne tehnike rada sa studentima, kreativnije i stimulativnije oblike analiza, u potrazi za nekim eksperimentalnim smislom za disciplinu istorije arhitekture.

Vladan Đokić
Ana Nikezić

SADRŽAJ

Tektonska senzibilnost i njena aktualnost: Jugoslavenska arhitektura šezdesetih i sedamdesetih // Luka Skansi	12
Arhitektura infrastrukture saobraćajnih tokova - Most Gazela i Mostarska petlja u Beogradu // Bojana Jerković - Babović	42
Oblikovanje i konstrukcija Univerzalne hale Beogradskog sajma - Hala 1 // Neda Sokolović	72
Konstruktivna analiza "Doma omladine i sportova" u Zemunu // Milica Petrović	98
Konstruktorski domet Doma fizičke kulture na Novom Beogradu // Darko Pavićević	120
Brutalizam u različitim kontekstima Beograda // Ana Graovac, Predrag Jovanović	142
Vizuelna lakoća betona: SO Novi Beograd // Hristina Stojanović	164
Manifestacije kernforme i kunstforme kroz funkcionalne, oblikovne i konstruktivne odlike stambenih objekata u bloku 22 // Ivana Lovrinčević	186
Zgrada gradske uprave grada Pančeva // Borjan Brankov	208
Robne kuće "Beograd" i konzumerizam u Jugoslaviji 1960ih // Ana Zorić, Aleksandra Đorđević	226
Tektonska i konstrukcijska analiza dve administrativne zgrade arhitekta Alekseja Brkića // Aleksandra Subotić	252
Poetika fasada u stambenoj arhitekturi Miroslava Mirka Jovanovića u periodu 1956-1980 // Jelena Basta	282